

Η Έρση Σωτηροπούλου στο σπίτι της στην Πλάκα φωτογραφημένη από την Πέπη Λουλακάκη, με την ευγενή παραχώρηση του περιοδικού *K* της Καθημερινής της Κυριακής.

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ:

«Η ανάγνωση να είναι σαν ελεύθερη πτήση»

Τόνια Αλεξάκη

Nτυμένη στα μαύρα, με μπάσα φωνή και γενναιόδωρο χαμόγελο, η Έρση Σωτηροπούλου με υποδέχθηκε στο σπίτι της στην Πλάκα πρόθυμη για κουβέντα και όχι για συνέντευξη. Το κοινό μίσος για τις γάτες, η αγάπη για τα σκυλιά και η απροσποίητη ζεστασιά της την κάνουν αμέσως συμπαθή. Μετανάστρια στην πεζογραφία από την ποίηση, η Σωτηροπούλου είναι μία αληθινή συγγραφέας. Έχοντας διαβάσει τα βιβλία της είχα πάντοτε την αίσθηση πως αυτή η γυναίκα σου σερβίρει το φαινομενικά πρόδηλο με τρόπο που εκείνο καταφέρνει και γλιστρά από τα χέρια σου. Εντελώς απροσημάτιστα αποτυπώνει στη γραφή της αχτίδες και σκοτάδια, ζωγραφίζοντας φωτοσκιάσεις και αποχρώσεις που τολμά να κοιτάξει κατάματα ωθώντας σε να βγάλεις τα γυαλιά και ας μείνουν απροστάτευτα τα μάτια της ψυχής.

Ποιο είναι το πρώτο πράγμα που γράψατε και σε ποια ηλικία; Θα ήμουν οκτώ εννιά ετών, είχα αρχίσει να γράφω ένα αστυνομικό. Λεγόταν Πέντε γύρω από τη σκάλα και δεν το τελείωσα ποτέ.

Θα σας ενδιέφερε να ξεκινήσετε μία αστυνομική ιστορία τώρα; Δε νομίζω. Μπορεί να υπάρχουν στοιχεία αστυνομικού ή σασπένς μέσα σε βιβλία μου, αλλά ένα «καθαρόαιμο» αστυνομικό αυτή τη στιγμή δε θα μ' ενδιέφερε.

Τα ερεθίσματά σας προέρχονται κυρίως από παρατηρήσεις των ανθρώπων και των πραγμάτων γύρω σας; Και από εσωτερική παρατήρηση.

Είστε μοναχική ως ανθρώπινος τύπος, όπως οι περισσότεροι συγγραφείς λένε για τον εαυτό τους; Είναι λίγο διφορούμενο. Είμαι μοναχική, αλλά έχω πολλούς φίλους. Μ' αρέσει

να βγαίνω τη νύχτα με παρέες και ταυτόχρονα χρειάζομαι να μη βλέπω ψυχή για μέρες.

Θα θέλατε να γράψετε ένα μπεστ σέλερ; Και βέβαια. Όπως και να γίνω ξανθιά, δίμετρη και να οδηγώ μία σπορ τζάγκουαρ.

Ο συγγραφέας γράφει από εσωτερική ανάγκη, για να εξωτερικεύσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, όπως λένε. Έχει και την αγωνία να γίνει αποδεκτός και αναγνωρίσιμος από το αναγνωστικό κοινό; Αυτή η αγωνία μπορεί να γίνει καταστροφική για την ποιότητα της δουλειάς. Γράφουμε από μία έντονη εσωτερική ανάγκη. Είναι μία έκφραση προσδοκίας, αναζήτηση αγάπης περισσότερο παρά επιδίωξη αναγνώρισης. Η αποδοχή από το κοινό είναι κάτι δευτερογενές και άκρως εξωτερικό, ξένο προς το γράψιμο. Αν συμβεί είναι οπωσδήποτε καλοδεχούμενη. Την ώρα που γράφεις δεν πρέπει να σε απασχολεί.

Αν δεν ήσασταν συγγραφέας, τι θα θέλατε να είστε; Τραγουδίστρια, ροκ τραγουδίστρια.

Ποιο είδος μουσικής σας αρέσει; Η ροκ, το αρχαίο καλό ροκ.

Αυτή η ροκ διάθεση υπάρχει και μέσα στα γραπτά σας, έτσι; Τώρα τελευταία πηγαίνουν προς μπλουζ.

Είχατε κάποιους συγγραφείς ως πρότυπο; Αν ναι, το πρότυπο αυτό έχει διαφοροποιηθεί από τότε που γράψατε το πρώτο σας μυθιστόρημα; Μικρή είχα ως πρότυπο ποιητές. Οι ποιητές που μου άρεσαν όταν ήμουν έφηβη μου αρέσουν και τώρα.

Ποιοι είναι αυτοί; Ο Κάμινγκς, ο Έλιοτ, ο Καβάφης και ο Πάουντ.

Υπάρχουν άνθρωποι που σας έχουν βοηθήσει, γράφοντας είτε θετικές είτε αρνητικές κριτικές για το έργο σας; Η θετική κριτική κολακεύει τη ματαιοδοξία σου, είναι οπωσδήποτε κάτι ευχάριστο, ένα ωραίο δωράκι που παίρνεις, αλλά δεν εξασφαλίζει τίποτα μετά. Μια κακή κριτική, από την άλλη, σε στενοχωρεί. Δεν ξέρω ως προς το γράψιμό μου αν οι κριτικές είχαν κάποιο ή καθόλου αντίκτυπο. Με έχουν βοηθήσει άνθρωποι πιο ουσιαστικά. Όταν ήμουν μικρή, ο Σωκράτης Σκαρτσής στην Πάτρα μου έδωσε ένα σωρό βιβλία να διαβάσω, έβλεπε τα ποιήματά μου, συζητούσαμε. Αργότερα, σε παρέες με άλλους φίλους υπήρχε μια αναζήτηση και ανταλλαγή απόψεων, και όχι αυτή η επιφανειακή κουβέντα του τύπου ποιος έβγαλε τι και ποιο ακούγεται περισσότερο.

Έχετε εκδώσει μία ποιητική συλλογή. Ήταν το πρώτο σας βιβλίο. Γράφετε ποιήματα τώρα; Δυστυχώς σπάνια. Γράφω, αλλά πολύ λίγα, και συχνά ενσωματώνονται στον πεζό λόγο.

Όπως και ο τίτλος που φέρει το τελευταίο σας βιβλίο, έτσι και η γραφή σας, πέρα από ρεαλισμό, έχει μία ποιητικότητα που εκφράζεται και μέσα από το χαρακτηριστικό σας μικροπερίοδο λόγο. Είναι η ποιητική σας φύση που τρυπώνει στην πεζογραφική σας; Δε γίνεται ενσυνείδητα. Ότι υπάρχει μία ποιητικότητα ακόμη και στις πιο μουντές καταστάσεις, ότι υπάρχει μία ποιητικότητα της γύμνιας, της φθοράς, αυτό είναι αλήθεια. Δε μου αρέσει ο λυρισμός, η υπερχειλίση αισθημάτων, και άρα η ποιητικότητα έχει να κάνει σε μένα με έναν κοφτό ρυθμό, εξ ου και οι πολύ σύντομες φράσεις που εντοπίσατε, με μία εσωτερική συνοχή.

Η οποία υπάρχει και στα διηγήματα στη συλλογή Αχτίδα στο σκοτάδι; Πράγματι, νομίζω ότι υπάρχει μία εσωτερική συνοχή, παρόλο που έχουν γραφεί χωριστά μέσα σ' ένα διάστημα περίπου επτά χρόνων. Υπάρχει μία συνεκτική ατμόσφαιρα, μία όμοια και όχι ίδια

γεύση που μένει στο τέλος και μία στάση κατά κάποιο τρόπο. Είναι ένα βλέμμα προς το γίγνεσθαι, προς τον άνθρωπο, απέναντι στις απογοητεύσεις και τις προσδοκίες του, ένα βλέμμα που μολονότι είναι ευθύ, ταυτόχρονα κοιτάζει και λίγο πιο πέρα, πιο μέσα, τι γίνεται.

Τελικά την ανακαλύπτει αυτή την ακτίδα στο σκοτάδι ή μάλλον πιθανολογεί την ελπίδα της ύπαρξής της; Την παρακολουθεί ώσπου σβήνει. Τουλάχιστον είναι μάρτυρας της ύπαρξης αυτής της ακτίδας.

Θα ξεχωρίζετε κάποιο από τα διηγήματα; Θα μπορούσα να πω το «Φιλιά στον αέρα», γιατί μου θυμίζει την Πάτρα μιας εποχής που δεν υπάρχει πια.

Η ζωή, η τέχνη, η λογική είναι γένους θηλυκού. Πολλοί ισχυρίζονται ότι, και όταν αγνοείς το φύλο του συγγραφέα του βιβλίου που διαβάζεις, μπορείς ως έμπειρος αναγνώστης να το διακρίνεις. Διαβάζοντας ένα σας βιβλίο, αντιλαμβάνεται κανείς πως σε ό,τι αφορά το συγγραφέα πρόκειται για έναν άνθρωπο υπερβολικά ανήσυχο, με αγωνίες, με «οξεία και χρονία» αντίληψη των γύρω και έσω πραγμάτων. Εσείς πιστεύετε ότι η διαισθητική γυναικεία φύση σας βοήθησε στο γράψιμο; Ποια γυναικεία φύση; Υπάρχουν έξυπνες και χαρισματικές γυναίκες, τελευταία συναντάω όλο και πιο συχνά. Όμως η ιδιαιτερότητα του φύλου στη λογοτεχνία με αφήνει αδιάφορη. Μερικά βιβλία της Πατρίσια Χάισμιθ θα μπορούσε κάλλιστα να τα είχε γράψει άνδρας, τον Μονόλογο της Μόλι Μπλουμ του Τζόις θα μπορούσε να τον είχε γράψει γυναίκα. Πιστεύω στο ταλέντο, στην πειθαρχία, στην πίστη σε ορισμένα πράγματα. Δεν είναι ταυτισμένη η προσωπική φύση με το έργο. Όπως δεν ταυτίζεται ο χαρακτήρας του συγγραφέα με τα βιβλία του. Ένας πολύ καλός συγγραφέας μπορεί να είναι αντιπαθέστατος, τσιγκούνης και μίζερος στη ζωή του.

Υπάρχουν αυτοβιογραφικά στοιχεία στην Ακτίδα στο σκοτάδι; Ναι, διάφορα, αλλά μεταλλαγμένα τις περισσότερες φορές.

Όπως η αναφορά στην κόρη σας την Καρολίνα και η αγάπη προς τα σκυλιά. Ο Λέο, ο σκύλος σας, είναι ήρωας κάθε άλλο παρά αφανής. Ο Λέο ζει στο σπίτι σαν συγγενής, συμμετέχει στο καθημερινό δράμα. Τα σκυλιά τα αγαπάω. Αντίθετα δεν αντέχω τις γάτες, αυτό το ύπουλο το αιλουροειδές... Δυστυχώς, δεν μπορώ να διώξω αυτήν που έχω στο σπίτι, είναι δώρο ενός μεγάλου έρωτα του γιου μου.

Η γραφή σας μπορεί να θεωρηθεί καταστροφική; Αυτό συνέβη σε ένα σημείο με την ποίησή μου, όπου η γραφή διαλυόταν. Στο πεζογραφικό μου έργο υπάρχουν πολλά τέτοια στοιχεία, δεν τα βλέπω ξέχωρα από την ανανέωση της γραφής. Μία καταστροφική γραφή στο μυθιστόρημα θα σήμαινε ότι δε θα υπήρχαν πια λέξεις.

Η αποσύνθεση του λόγου χωρίς λόγο. Κι αυτό θα ήταν μία αμπελοφιλοσοφία άνευ νοήματος.

Ένα από τα μυθιστορήματά σας είναι Η Φάρσα. Σας αρέσει να κάνετε φάρσες;

Παλιά που η φωνή μου δεν ήταν τόσο αναγνωρίσιμη έκανα, αν και προτιμούσα να σκηνοθετώ φάρσες. Υπήρχαν άλλοι εκτελεστές, με πολύ μεγαλύτερο ταλέντο από εμένα.

Η φωνή σας έχει πράγματι βάθος. Να υποθέσω ότι αυτό που δεν αποχωρίζετε ποτέ είναι τα τσιγάρα; Ακριβώς. Αναπτήρες και τσιγάρα. Εξ ου και η φωνή βάθους τσιγάρου.

Πιστεύετε ότι ένας καλός συγγραφέας, ένας καλός ποιητής, εκτός από πολλά τσιγάρα, είναι εκείνος που πέραν των άλλων έχει διαβάσει πολλά ή μάλλον πολλά και πολύ καλά βιβλία; Ένας καλός συγγραφέας είναι συνήθως και καλός αναγνώστης. Αλλά μπορεί, κάποια στιγμή και αυτό συμβαίνει, να ξεπηδήσει ένα πηγαίο ταλέντο με μία αίσθηση

της γλώσσας τρομερή χωρίς να έχει κάποια ιδιαίτερη μόρφωση. Δε νομίζω ότι υπάρχουν κανόνες.

Ποιες είναι οι ιδανικές συνθήκες για να γράφετε; Να έχω απόλυτη ησυχία και να μένω σε ξενοδοχείο. Λατρεύω τα ξενοδοχεία, τους ξένους απρόσωπους χώρους. Αν είχα χρήματα θα ζούσα μόνιμα εκεί.

Πώς ξεπερνούν οι ήρωες και πώς μεταλλάσσονται στην πορεία; Αλλάζουν και καμιά φορά με καθοδηγούν.

Ταυτίζεστε μαζί τους; Αρκετές φορές. Είμαι πολύ κοντά σε μερικούς ήρωες, δυστυχώς πολύ κοντά.

Ζούμε σ' ένα θολό τοπίο, εκθαμβωτικά θολό. Ρίχνω φως με το δικό μου τρόπο, ανοίγοντας ρωγμές και γκρεμίζοντας βεβαιότητες, διαβρώνοντας αυτή τη θαμπή γυαλάδα που μας τυφλώνει.

Έχετε κάποιες ιδιαίτερες συνήθειες όταν γράφετε; Γράφω το πρωί συνήθως. Ξυπνώ νωρίς. Και πάλι χρειάζομαι ησυχία απόλυτη.

Εκτός του αναγκαίου καλού τού λάπτοπ, κρατάτε σημειώσεις με το χέρι; Ναι, ιδιαίτερα στην αρχή, που κρατάει πολύ καιρό, χρόνια μερικές φορές... Και πάντα διορθώνω με το χέρι.

Οι χαρακτήρες στο έργο σας φαίνεται να αρθρώνουν σκέψεις μέσα από ένα θολό τοπίο. Θα θέλατε να ρίξετε λόγο φως στο τοπίο αυτό; Ζούμε σ' ένα θολό τοπίο, εκθαμβωτικά θολό. Δεν υπάρχει μαύρο κι άσπρο και γι' αυτό δεν μ' αρέσουν οι έτοιμες λύσεις στη λογοτεχνία. Ρίχνω φως με το δικό μου τρόπο, ανοίγοντας ρωγμές και γκρεμίζοντας βεβαιότητες, διαβρώνοντας αυτή τη θαμπή γυαλάδα που μας τυφλώνει κι αφήνοντας μια αχτίδα να περάσει στο εσωτερικό τοπίο των ηρώων μου.

Τα μοντέλα των ηρώων σας ξεπερνάνε από κάτι πραγματικό ή είναι δημιουργήματα της φαντασίας; Συχνά ξεπερνάνε από κάτι πραγματικό, όχι απαραίτητα πρόσωπο, αλλά έναν ήχο, το μέταλλο μιας φωνής, μια φράση, ακόμα και μια μόνο λέξη. Άλλοτε πλάθονται από το τίποτα. Αλλά τι σημαίνει αυτό το τίποτα; Εικόνες, γεύσεις, εντυπώσεις από μια πραγματικότητα ακόμα αόρατη, αλλά εντελώς ζωντανή.

Συνήθως στην εφηβεία μάς «κολλάει» ένας συγγραφέας, ένα βιβλίο που μας «ακολουθεί» για πολλά χρόνια. Συνέβη κάτι τέτοιο και με σας; Υπάρχει μέσα μου πάντα ένας στίχος του Ε.Ε.Κάινγκς: *dying is fine, but Death*, η γλύκα τού να πεθαίνεις κι απότομα αυτός ο γδούπος ο Θάνατος.

Είναι γνωστό ότι γράφετε πολλές φορές ένα βιβλίο σας. Όταν ξαναγράφετε, τι προσδοκάτε να προκύψει; Τι προσπαθείτε να επιτύχετε; Την απόλυτη ομορφιά. Όταν γράφεις δημιουργείς ομορφιά. Αλλά η ομορφιά δεν είναι απαραίτητη «ωραία». Είναι η αισθητική απόδοση μιας ματιάς στον κόσμο, μιας ματιάς όσο το δυνατόν περισσότερο πρωτότυπης και αυθεντικής.

Πώς βλέπετε τη νεοελληνική λογοτεχνία στις μέρες μας; Πιστεύω ότι η ποίηση είναι καλύτερη από την πεζογραφία. Έχουμε δυνατή ποίηση, πολύ αξιόλογη σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες. Αλλά και στην πεζογραφία υπάρχουν διάφορες καλές φωνές.

Κυρίως από γυναίκες πεζογράφους; «Κυκλοφορούν» περισσότερο οι γυναίκες,

δημοσιεύουν περισσότερο ή ίσως ακούγονται περισσότερο. Δεν ξέρω αν αυτό έχει σχέση με την ποιότητα. Δεν είμαι τρομερά ενημερωμένη σ' αυτό, δεν είμαι ο ιδανικός άνθρωπος για να απαντήσει.

Εκδίδονται πάρα πολλά βιβλία, ένας τεράστιος αριθμός που σίγουρα δεν αντιστοιχεί στην ποιοτική κλίμακα. Αυτό είναι γενικό φαινόμενο, δε συμβαίνει μόνο στην Ελλάδα. Είναι μια τάση που σχετίζεται με το μάρκετινγκ: εκδίδονται όλο και περισσότερα βιβλία, τα οποία «καίγονται» όλο και πιο γρήγορα, διότι το διάστημα ζωής στις προθήκες ενός βιβλιοπωλείου γίνεται όλο και πιο σύντομο.

Θέλετε να μου πείτε μερικούς λόγους για τους οποίους θα αγαπούσε κανείς το τελευταίο σας βιβλίο; Ή θα το μισούσε; Δεν ξέρω. Αν μιλάμε για προσωπικούς λόγους, καθένα από τα διηγήματα αντιπροσωπεύει το διάστημα που έζησα μαζί του ενώ γραφόταν. Αλλά ο αναγνώστης είναι ελεύθερος να κάνει τους δικούς του συνειρμούς, κι αυτό επιδιώκω πάντα, να μην καθοδηγώ τον αναγνώστη, να μην του υποβάλλω ιδέες, ένα πλαίσιο σκέψης κ.λπ., η ανάγνωση να είναι σαν ελεύθερη πτήση. *Η Αχτίδα στο σκοτάδι* άρεσε σε πολύ διαφορετικούς ανθρώπους, ορισμένοι ανακάλυψαν μέσα πράγματα που εγώ δεν είχα σκεφτεί ή προσχεδιάσει, κι αυτό μου έδωσε μεγάλη χαρά.

Τι προσδοκάτε από τον εαυτό σας στη συνέχεια; Οι συγγραφείς λένε «το καλύτερό μου βιβλίο δεν το 'χω γράψει ακόμα». Είναι σαν να έχεις το βούρδουλα πίσω σου να σε χτυπάει για να τρέξεις.

Αισθάνεστε σε καθημερινή βάση την αλογόμυγα να σας τριγυρίζει, την ανάγκη «έχω κάτι μέσα μου και πρέπει να το βάλω στο χαρτί»; Σε καθημερινή βάση μπορώ να πω ότι αρκετές φορές μισώ το γράψιμο και δε θέλω να ξαναγράψω. Υπάρχουν διάφορες φάσεις όπως όταν λες «όλο αυτό τι νόημα έχει, όταν το σώμα και τα κόκκαλα του συγγραφέα θα είναι λιωμένα;» Δηλαδή αναρωτιέσαι: αφού πρόκειται να πεθάνω, τι ασχολούμαι και τι με ενδιαφέρουν όλα αυτά, αφού όλα τελειώνουν.

Πρόκειται για τη ματαιότητα της ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτή είναι η αλογόμυγα που λέγαμε. Δεν είναι ακριβώς το μάταιο, είναι το τελειωμένο, είναι ένας θάνατος εντός και εκτός σχεδίου.

Οι συγγραφείς είναι ιδιαίτερα όντα. Παίζουν με τις ιδέες και τις λέξεις. Μπορεί να μην ξεκινήσω από μια ιδέα, να ξεκινήσω από μια λέξη, από μια ατμόσφαιρα, και η ιδέα να γεννηθεί μέσα από την ατμόσφαιρα. (66)

ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 256 | 6511784 | ΧΟΛΑΡΓΟΣ
ΚΗΦΙΣΙΑΣ 220 | 8080477 | ΚΗΦΙΣΙΑ
ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥΣ 48 | 7290544 | ΚΟΛΩΝΑΚΙ
www.petnet.gr